

MAGYAR TYÚK

TÖRTÉNETE

A házityúk (*Gallus gallus domesticus*) a római kor óta jelen van a Kárpát-medencében. Az évszázadok során számos hatás érte az itt található parlagi állományokat. A XVIII-XIX. században ezek többé-kevésbé egységes típusúvá formálódtak, így ekkortól tollszínük alapján különböző fajtaváltozatokról beszélhetünk. A XIX. század végén kezdődő tudatos, és idővel egyre egységesebbé váló nemesítő munka fő erőfeszítései a testsúly és a tojásmennyiség növelésére, a tojástermelés egyenletesebbé tételére és a barna tojásszín elérésére irányultak. Az akkori leírások alapján egy diverz, de a mai fogalmak szerint is kettős hasznosításúnak nevezhető fajta volt a magyar parlagi tyúk. Ezen belül pedig elkülöníthetők voltak a fehér, sárga, kendermagos és fogolyszínű változatok, melyek idővel önálló fajtákká értek. Az azonos alapnak köszönhetően a fajták között számos küllemi hasonlóság található a mai napig. A Debreceni Egyetem AKIT DTTI-ben több évtizedes génmentési-, génvédelmi- és céltudatos tenyésztői munka eredményeként sikerült felépíteni és megőrizni a magyar tyúk mind a négy, illetve az erdélyi kopasznyakú tyúk három fajtáját, melyre Magyarországon Debrecenen kívül egyedül Gödöllőn van még példa.

JELENTŐSÉGE

- Génmegőrzés.
- Elit tenyészállat utánpótlás előállítás.

GAZDASÁGI ÉRTÉKE

- Legkeresettebb a fogolyszínű és a sárga magyar tyúk.
- A DE AKIT DTTI értékesít: tenyésztőjást, napos és előnevelt csirkét, vágókakast, vágótyúkot.

DE AKIT Debreceni Tangazdaság és Tájékutató Intézet

H-4032 Debrecen, Böszörményi út 138.

+36-52-508-401 • E-mail: dtti@agr.unideb.hu

TARTÁSA A DE AKIT DTTI-ben

- A fajtatisztaság megtartása végett a fajták külön volierekbe kerülnek beolázasra.
- Ivararány: 1:5, 30 tyúkra 6 kakas (tartalék kakasokkal rendelkezünk).
- Tenyésztőjások jelölése: még a volierben megtörténik.
- A különböző fajta változatok tojásai a keltetőben külön tálcán vannak elhelyezve.

A MAGYAR TYÚK ÁLTALÁNOS KÜLLEMI LEÍRÁSA

- Testsúly: kakas: 2,5-3,0 kg, tyúk: 2,0-2,3 kg.
- Fej: kicsi, rövid, a koponya feltűnően domború (erősen boltozott).
- Csőr: rövid, ívelt, többen igen erős.
- Szem: élénk, kifejezésteljes, bizalmatlan tekintetű.
- Taraj: középnagy, egyenes és felfelé álló, csipkézetsége egyenletes, koponyacsonton túl erősen hátra hajlik.
- Arc: tollszőrrel igen ritkán borított olyannyira, hogy majdnem egészen csupasz.
- Füllebeny: nagy, hosszúkás, ovális alakú, finom tapintású.
- Állebegy: nagy, lekerekített.
- Nyak: a fejtől erőteljesen elszélesedő, kissé hátraszegett; a nyak töve szélesen megy át elől a mell-, hátul a hátvonalba. A nyaktollazat dús.
- Törzs: középhosszú, eléggé hengeridomú; a has kissé felhúzódtott, ami a karcsúság látszatát növeli.
- Mell: telt, kiemelkedő (előre álló), széles és meglehetősen domború.
- Szárnyak: magasan tűzött, aránylag nagy, jól kifejlett és a testhez simuló.
- Farok: magasan tartott, csukott, a test nagyságához viszonyítva nagy; a hosszú sarlótollak merész ívelésűek. A farok elhajtási szöge éles, mintegy 45 fok körüli lehet.
- Lábszár és láb: comb és lábszár középhosszú; a csontozat finom, de erős, a sarkantyú erős és befelé ívelt. Az erősen (szabályosan) ívelt lábujjak középhosszúak, szétállók és erős körmökkel vannak ellátva; számuk négy.
- Testtartás: délceg, kissé vad, bizalmatlanságot eláruló.
- Tollazat: testhez simuló, dús pehelytollazatú.
- A tojó jellemzői: a kakasétól – a testrészek kisebb arányaitól eltekintve – különösen abban tér el, hogy a tojó törzse hosszabb, miáltal a hengeridomot jobban megközelíti; a nyak töve a kakasénál karcsúbb; a hátvonal vízszintesebb és a nyak, a hát, a nyereg és a farok a tojójellegnek megfelelő lantformát veszi fel; a jól kifejlett hátsó rész az úgynevezett tojóhassal és a meglehetősen nagy párnákkal együtt sokkal terjedelmesebb, s főképp idősebb tyúkoknál nagyon mély; végül a szárnyak vízszintesebb állásúak és erősen a testhez simulók.

FAJTÁVAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉG A DE AKIT-ban

- Génbanki állomány fenntartása.

DE AKIT Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézet

H-4032 Debrecen, Böszörményi út 138.
+36-52-508-401 • E-mail: dtti@agr.unideb.hu

FOGOLYSZÍNŰ MAGYAR TYÚK

Védelmi státusz: védett őshonos mezőgazdasági állatfajta

TÖRTÉNETE

A kilencvenes évekre szinte teljesen eltűnt, utolsó példányait az alföldi tanyavilágban sikerült fellelni. Leginkább kis tenyésztők kezén formálódott és ennek nyomait magán is viseli, mert koránt sem annyira egységes, mint más fajtáink. Az életmentő beavatkozásnak köszönhetően 2004 óta elismert fajta, melynek tenyésztési programja és génbanki állományai vannak. A fajtára legnagyobb hatással a welsummer és leghorn fajtákkal való keresztezés volt, de a hosszú „elhagyatottságnak” köszönhetően még nagyon sok hatás érte. A fajta kisebb létszámban az 1990-es évektől jelen van kísérleti telepen. Ez az állomány Gyöngyöspatáról, génmentés során végzett gyűjtésből származott. A rendkívül kevés egyedszám miatt szoros rokontenyésztésben kellett tartanunk, majd 2015-ben tudomást szereztünk arról, hogy Gyöngyöspatán változatlanul létezik egy kisebb állomány ebből a fajtaváltozatból. A KÁTKI-ból ugyancsak felépítettünk egy 60 tyúkból álló részpopulációt. A két részpopulációt külön tenyésztjük.

JELENTŐSÉGE

- Nemzeti kincs.
- Génmegőrzés.

GAZDASÁGI ÉRTÉKE

- A köztenyésztésben visszaszorult, de az extenzív tartással, különleges húsmínőséggel összefüggésbe hozható rés piacokon lehet létjogosultsága a jövőben. Telepünkön ez a leginkább keresett fajta.
- A DE AKIT DTTI értékesít: tenyésztőját, napos és előnevelt csirkét, vágókakast, vágótyúkot.

DE AKIT Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézet

H-4032 Debrecen, Böszörményi út 138.

+36-52-508-401 • E-mail: dtti@agr.unideb.hu

FOGOLYSZÍNŰ MAGYAR TYÚK

TARTÁSA A DE AKIT DTTI-ben

- Elit állomány fenntartása.
- Tenyészőidőszak megkezdése előtt egy hónappal fajták szerint beolazva, volierekben vannak elhelyezve, mélyalmos kifutós tartásban.
- Ivararány: 1:5.
- Világítási programot alkalmazunk.
- Keltetési időszakot követően a fajták együtt vannak tartva, de ivar szerint elkülönítve.

A FOGOLYSZÍNŰ MAGYAR TYÚK SAJÁTOSÁGAI

- Csőr: fehér, sárga vagy hússzínű. Szem: narancsvörös.
- Taraj, arc, áll- és füllebeny: vérpiros.
- Láb: hússzínű, csontfehér (esetleg sárga). A körmök fehérek vagy sárgák.
- Tollazat: a kakas nyak- és nyereg tollazata arany sárga. A fej tollazata narancsvörös, a mell, a has és a combok fedőtollai feketék. A fark sarlótollai zölden zománczott feketék. A tojó alapszíne barna (fogolyszínű). A fark és a szárny evezőtollai feketék vagy sötétbarnák. A nyak-, mell-, hát- és szárny tollai rajzolatosságok.
- Tojás: világosbarna vagy barna.
- Tojáshozam: 140-150 db/év.
- Átlagos tojássúly: 50-55 g.
- Naposcsibék hamvasan barnás pehelytollakkal kelnek ki.
- Naposcsibe átlagsúly: 36,63-36,97 g.

FAJTÁVAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉG A DE AKIT-ban

- Gyöngyöspatai állomány beolvasztása a nagyobb létszámú, de a drift által erősen távolodó gödöllői populációba.
- Tojásméretek felvételezése.
- Génbanki állomány fenntartása.

DE AKIT Debreceni Tangazdaság és Tájkutató Intézet

H-4032 Debrecen, Böszörményi út 138.
+36-52-508-401 • E-mail: dtti@agr.unideb.hu